

Implementerte tiltak og praksis rettet mot å redusere bruken av utelukkelse og isolasjon i fengsler med høyt sikkerhetsnivå

Det viser til tilbakemelding fra Europris vedrørende spørsmål knyttet til isolasjon og utelukkelse. Følgende land har besvart henvendelsen: Spania Skottland, Litauen, Sverige, Romania, Nederland, Slovenia, Latvia, England, Catalonia, Kroatia og Slovakia

Følgende spørsmål ble oversendt Europris November

1. Er det fastsatt minimumskrav til utlåsningstid i regelverket? Dom – varetekt / Er det fastsatt en standardisert utlåsningstid i regelverket? I så fall, hvor mange timer?
2. Er det krav til *kontinuerlig* tilsyn fra ansatte/tilsatte i fellesskapet mellom de innsatte?
3. Er det fastsatt krav om fagutdanning for ansatte/tilsatte?
4. Er det fastsatt kvalitative krav til utforming av fellesskapsarealer for de innsatte?
5. Er det fastsatt kvalitative krav til innholdet i straffegjennomføringen? Dom – varetekt
- Eksempelvis jobb, skole, program, aktiviteter mv.

Oppsummering

- I de fleste landene opplyses det om at minimum utlåsningstid er 2 timer
- Få land har fastsatt krav til utforming av fellesarealer.
- I de fleste landene er det krav om kontinuerlig tilsyn med innsatte enten ved fysisk tilstedeværelse eller ved hjelp av kamera
- Når det gjelder krav til fagutdanning er det stor variasjon. Det er et gjennomgående trekk at det i liten grad er krav til fagutdanning av fengselsbetjentene. Derimot er det krav om høyere utdanning hos de som jobber med rehabiliterende tiltak som skole og programmer. Det gis i de fleste land et grunnkurs etter ansettelse for deretter videreopplæring innenfor spesifikke områder underveis i ansettelsesforholdet. Det skal også legges til at det i de fleste landene skiller mellom statisk og dynamisk sikkerhet og at det derfor stilles ulike krav til de som jobber direkte med sikkerhet sammenlignet med de som har ansvaret for gjennomføringen av f.eks programmer.
- Det er et gjennomgående trekk av det er fastsatt krav til innholdet i straffegjennomføringen ved at det er lovfestet rett til skole, jobb, program, aktiviteter

Gjennomgang av materialet

Tilbakemeldingene inneholder en del overflødig materiale. Gjennomgangen under begrenser seg til de tilbakemeldingene som er relevante i forhold til de oversendte spørsmålene. Det skal også nevnes at det i mange tilfeller ikke svares direkte på spørsmålene. To av landene er ikke tatt med i gjennomgangen da tilbakemeldingene var svært omfattende og detaljerte.

1. Er det fastsatt minimumskrav til utlåsningstid i regelverket? Dom – varetekt / Er det fastsatt en standardisert utlåsningstid i regelverket? I så fall, hvor mange timer?

Spania

Spansk lovgivning og spanske fengselsregler spesifiserer minimumskrav til utlåsningstid. Det skilles mellom fengsler med ulikt sikkerhetsnivå der kravet til tid utenfor cellen er forskjellig. Det er ikke fastsatt andre krav utover at innsatte må overholde disiplin, sikkerhetstiltak og interne regler. Det skilles ikke mellom domfelte og varetektsinnsatte. Spørsmålet om antall timer er ikke besvart.

Litauen

Interne regler og straffeloven stipulerer at innsatte som er utelukket fra fellesskapet har rett til 2 timers utendørsaktivitet per dag.

Sverige

En innsatt skal ikke tilbringe mer enn 12 timer innelåst.

Romania

Innsatte i høysikkerhetsfengsler som ikke utfører arbeid, deltar i utdanningsprogrammer eller skole /yrkesopplæring har rett til minst to timer daglig aktivitet utendørs. Innsatte som utfører arbeid, deltar i utdanningsprogrammer eller skole /yrkesopplæring har rett til minst en time daglig utendørsaktivitet. Det samme gjelder de som er utelukket fra fellesskapet.

Nederland

Hver innsatt har rett til en times utendørsaktivitet per dag.

Latvia

Minimum utlåsningstid er nedfelt i regelverk og omfatter minst to timer per dag.

Slovenia

I følge straffesanksjonsloven, heter det at den domfelte skal gis en mulighet til å tilbringe minst to timer utendørs hver dag. En domfelt som er utelukket fra fellesskapet eller sitter i isolasjon skal ha rett på en to-timers gåtur hver dag.

Kroatia

Friluft minst en time hver dag gjelder for de som er utelukket fra fellesskapet. Minimumstid som skal tilbringes utenfor cellen er ikke nedfelt i lov, men de fleste innsatte i høysikkerhetsfengsler tilbringer daglig mellom to og 10 timer utenfor cellene sine, og er i dette tidsrommet involvert i forskjellige aktiviteter.

Slovakia

Det er nedfelt i lov at både vareteksinnsatte og domfelte skal ha krav på minst en time utendørsaktivitet hver dag. Den totale tiden de innsatte tilbringer utenfor cellene avhenger av deltagelse i jobb, skole, programmer. Omfanget av deltagelse i disse aktivitetene gjøres ut fra en risiko – og behovsanalyse.

UK

Det er ikke fastsatt en standardisert utlåsningstid for innsatte på sikkerhetsavdelinger. Det blir foretatt en risikovurdering for hver innsatt knyttet til hver aktivitet.

2) Er det krav til *kontinuerlig* tilsyn fra ansatte/tilsatte i fellesskapet mellom de innsatte?

Spania

Det opplyses om at fengselsbetjentenes oppgaver er relatert til observasjon, implementering av dynamisk sikkerhet, deling av informasjon og samarbeid med andre tilsatte som helsetjenesten. Spørsmålet om krav til tilsyn i fellesskapet besvares ikke.

Litauen

Innsatte er under kontinuerlig tilsyn av ansatte det være seg ved fysisk tilstedeværelse eller ved hjelp av videoovervåking i fellesarealene. Dette er nedfelt i interne prosedyrer.

Sverige

Det er ingen regelverk knyttet til kontinuerlig tilsyn.

Romania

Innsatte i høysikkerhetsfengsler som ikke har mottatt en disiplinær reaksjon kan utføre arbeid i små grupper under permanent tilsyn.

Nederland

I høysikkerhetsfengsel er det kontinuerlig tilsyn under aktiviteter enten ved hjelp av kamera eller fysisk tilstedeværelse.

Slovenia

Det er ingen spesifiserte krav til kontinuerlig tilsyn av innsatte i fellesområdene.

Latvia

Det opplyses om at det er kontinuerlig 24-timers overvåking av innsatte

Kroatia

Opphold i fellesarealer utendørs skjer under tilsyn av ansatte ansvarlig for sikkerhet. De innsatte er under kontinuerlig tilsyn under arbeid og skole, da av lærere og ansvarlig arbeidsdriften. Under gjennomføringen av programmer er det ikke tilsyn av fengselsbetjenter kun de som er ansvarlig for gjennomføringen av programmene. Kun unntaksvis, av sikkerhetsmessige årsaker, benyttes visuell overvåking av sikkerhetsansvarlig (gjennom glass) under gjennomføring av programmer.

Slovakia

I høysikkerhetsfengsler er både de domfelte og vareteksinnsatte under tilsyn.

UK

Det er ikke fastsatt spesifikke krav til tilsyn for de innsatte som er utelukket fra fellesskapet. Det foretas en individuell risikovurdering med hensyn til dette.

3) Er det fastsatt krav om fagutdanning for ansatte/tilsatte?

Spania

I henhold til spanske fengselsregler gis det grunnopplæring og videre opplæring i ulike temaer etter ansettelse. Eksempler på temaer er forebygging av radikalisering, konflikt, innsatte med alvorlig psykisk sykdom samt opplæring i ulike programmer. Krav om fagutdanning for ansatte spesifiseres ikke.

Litauen

Det opplyses om at det er et krav til å kunne benytte seg av tekniske midler og spesialverktøy. Anser denne som ufullstendig.

Sverige

Alle faste gjennomgår en form for utdanning. Personale ved høysikkerhetsfengsler gjennomgår i tillegg et tre ukers opplæring. Det fremkommer ikke hvorvidt det er krav om fagutdanning.

Romania

Ansatte som jobber med sikkerhet mottar opplæring og spesialiserer seg i blant annet selvforsvar. Det er krav til fagutdanning av ansatte som jobber med reintegrering: psykologer - høyere utdanning med bachelorgrad i psykologi, for sosialarbeidere - høyere utdanning med en bachelorgrad innen sosialhjelp

Nederland

Utdanningsnivå: Videregående fagutdanning. Kunnskap og ferdigheter: Sikkerhetsprosedyrer. Ellers fokus på ulike temaer i utdanningen.

Slovenia

Det er ingen kriterier knyttet til fagutdanning for ansatte

Latvia

Det er fastsatt krav til høyere utdanning i forhold til hvor i organisasjonen vedkommende jobber. Det være seg videregående skole eller høyere akademisk utdanning.

Kroatia

Det er i følge tilbakemeldingen fra Kroatia ingen krav om fagutdanning av avsatte. Nytilsatte fengselsbetjenter må gjennomgå et grunnkurs. Grunnkurset er en del av et opplæringsprogram delt inn i tre hovedområder: sikkerhet, unge innsatte, psykososial behandling av innsatte. Det gis også videreopplæring innenfor ulike temaer.

Slovakia

Nyutdannede må gjennom en grunnopplæring. Under tjenesteforholdet fokuserer etterutdanningen på den generelle opplæringen og spesialisert opplæring som følge av kravene til den aktuelle stillingen. Krav til fagutdanning nevnes ikke.

UK

Det uttales at de ansatte velges ut fra spesielle kriterier og at det er anbefalt å ha bakgrunn fra ulike studier. Utover dette nevnes det ingen spesifikke krav til fagutdanning.

4) Er det fastsatt kvalitative krav til utforming av fellesskapsarealer for de innsatte?

Spania

Kriterier for utforming av fellesarealer er i tråd med europeiske standarder og internasjonale krav. I fengsler med moderne standarder er det romslige kantiner, stuer, treningsentre, klasserom, bibliotek samt arbeidsdrift.

Litauen

Enkelte kvalitative krav er nedfelt i lovgivningen. Besøksrom nevnes. Utover dette spesifiseres kravene ikke nærmere.

Sverige

Det er ikke nedfelt krav til utforming av fellesarealer.

Romania

Ikke besvart

Nederland

Det er kvalitative krav til de fellesarealer, deriblant antall kameraer.

Slovenia

Ingen forskrifter/ regelverk som spesifiserer krav til utforming av fellesarealer.

Latvia

Det er ikke nedfelt spesifikke krav til fellesområdene foruten generelle krav som til belysning, ventilasjon og hygiene.

Kroatia

Det fremkommer ikke at det er spesielle krav til fellesområdene utover at oppholdsrommet skal være utstyrt på en slik måte at de innsatte kan sitte, skrive, lese, se på tv og høre på radio og spille brettspill.

Slovakia

P.t det kun krav til blant annet sikkerhetsmessige forhold ved uteområdene i tillegg til krav om sitteanlegg og utstyr til utførelse av sportsaktiviteter. Det planlegges for øvrig å utarbeide standarder for området som benyttes til behandlingsprogrammer.

UK

Det er ikke fastsatt spesifikke krav til fellesarealer

5) Er det fastsatt kvalitative krav til innholdet i straffegjennomføringen? Dom – varetekt - Eksempelvis jobb, skole, program, aktiviteter mv.

Spania

Rehabiliterende tiltak som opplæring, skole, helsetilbud er nedfelt i nasjonale forskrifter og spanske fengselsregler. Det fremkommer ikke hvorvidt dette gjelder både domfelte og varetekstinnsatte.

Litauen

Det spesifiserer ikke hvorvidt kravene er nedfelt i nasjonale regelverk.

Sverige

Retten til jobb, skole og deltagelse i programmer er lovfestet. Teksten beskriver videre hvilke rettigheter den domfelte har. Det fremkommer ikke hvorvidt dette gjelder både domfelte og varetekstinnsatte.

Romania

Mulighet til utdanning, skole, arbeid, deltagelse i programmer. Fremkommer ikke hvorvidt dette er lovfestet.

Nederland

De innsattes rettigheter når det gjelder jobb, skole etc. er nedfelt i nederlandsk lov.

Slovenia

Det er ingen kvalitative krav til innholdet i straffegjennomføringen. Slikt innhold er definert i individuell planer..

Latvia

Det er fastsatt krav til innholdet i straffegjennomføringen nedfelt i lov og retningslinjer.

Kroatia

Rett til jobb, skole og deltagelse i programmer er nedfelt i lov.

Slovakia

Innsatte tilgang til ulike aktiviteter som skole, arbeid, deltagelse programmer, fritidsaktiviteter er lovfestet.

UK

Det er ikke nedfelt kvalitative krav til straffegjennomføringen